

Nr 17.

Andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande över motion om upplysningsverksamhet rörande de rättsliga konsekvenserna av äktenskap.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 310, har fröken *Elmén m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om uppdrag åt lämplig myndighet att verkställa utredning om bästa sättet att bringa upplysning till såväl män som kvinnor i fråga om äktenskapets legala konsekvenser och barnens rättsställning.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från skolöverstyrelsen, varjämte Samverkande bildningsförbunden lämnats tillfälle att inkomma med yttrande.

Båda förorda, att den begärda utredningen kommer till stånd.

Överstyrelsen anför: Kännedom om de rättsliga konsekvenserna av äktenskap bör ingå som ett element i den allmänt medborgarliga fostran. I den medborgarkunskap, som ingår i folkskolans och fortsättningsskolans kurser liksom i de högre skolornas kurser i detta ämne, beröras i viss utsträckning hithörande frågor. I den lärobok i samhällskunskap, som är under utarbetande i styrelsens regi, komma omkring fem sidor att behandla äktenskapsrätt, föräldrarätt och arvsrätt. Det fria och frivilliga folkbildningsarbetet medverkar likaså i upplysningsarbetet på detta område genom kurser av olika slag. Även om undervisning i dessa frågor redan nu meddelas i skolorna och behovet av upplysningsverksamhet i hithörande frågor även i fortsättningen kommer att uppmärksammas av styrelsen, torde dock även andra vägar för en upplysningsverksamhet förtjäna prövas. Tänkbart är att en, förslagsvis av socialstyrelsen utarbetad, broschyr, som utdelas vid uttagandet av lysning och vid ett barns införande i kyrkböckerna, kan visa sig värdefull härvidlag.

Samverkande bildningsförbunden uttala, att de efter att ha hört studieförbunden kunde begränsa sig till ett oförbehållsamt instämmande i motionens syfte, enär den upplysningsverksamhet, som motionärerna fört på tal, är av allra största betydelse. Det är ett samhällsintresse att alla utvägar prövas för en sådan upplysningsverksamhet. Den i motionen föreslagna broschyren utgör måhända en framkomlig väg, men även filmen och andra liknande möjligheter kunna komma i åtanke.

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att det är av synnerlig vikt, att medborgarna i allmänhet och särskilt de, som ämna ingå äktenskap, äga kännedom om äktenskapets rättsliga konsekvenser och om barnens

rättsliga ställning. Vissa åtgärder för att sprida kunskap i hithörande ting ha också vidtagits. Sålunda ingår en visserligen kortfattad framställning i den lärobok i medborgarkunskap, som är avsedd för folkskolan, liksom i de högre skolornas kurser. Även inom det fria folkbildningsarbetet ägnas dessa frågor uppmärksamhet. Vidare innehåller den av Landskommunernas förbund utgivna och av många kommuner till kommunernas innebyggare på myndighetsdagen utdelade Medborgarboken åtskilliga fast mera allmänt hållna upplysningar i hithörande ting.

Det ligger otvivelaktigt en sanning i vad motionärerna framhålla, att man på folkskolestadiet på grund av elevernas ringa mognad knappast kan vänta ett bestående resultat och att vid ämnets behandling i högre skolor och folkhögskolor upplysning endast når en del. Inte heller kan man nå alla genom specialkurser och studiecirklar.

Enligt utskottets mening skulle man ej heller med säkerhet kunna nå alla vid det rätta tillfället genom den i motionen föreslagna broschyren, även om man får förutsätta, att en sådan broschyr i vissa fall kan få betydelse. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att Husmodersföreningarnas riksförbund i dagarna publicerat en broschyr, »Äktenskapets juridik och ekonomi», som åtminstone i stora delar torde innehålla vad motionen avsett, och att denna broschyr i vart fall delvis torde kunna bekostas med inkomst av lotteri, som förbundet fått tillstånd att anordna. Avsikten är att denna broschyr skall utdelas genom förmedling av pastorsexpeditioner, högre skolor, lokala organisationer och myndigheter o. s. v.

Utskottet vill vidare gärna understryka, att det vore önskvärt, om man inom det fria folkbildningsarbetet om möjligt ville ägna dessa problem än större uppmärksamhet än hittills. Även den sociala upplysningsfilmen torde på detta område ha en uppgift att fylla.

Utskottet anser sig också böra framhålla, att åtgärder i det syfte, motionen avser, skulle medföra vissa kostnader, vars storlek dock undandrar sig utskottets bedömande. Även med hänsyn till dessa kostnader anser sig utskottet i vart fall i nuvarande läge ej kunna tillstyrka motionen utan får hemställa,

att motion II: 310 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 april 1951.

På utskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON.

Närvarande: herrar Svensson i Alingsås, Gustafsson i Bogla*, Nordkvist, Pettersson i Ersbacken, Christenson i Malmö*, Ohlsson i Kastlösa, fru Västberg, herrar Hansson i Skegrie*, Forsberg*, Braconier, Wedén*, Johanson i Kalmar, fru Svedberg, fröken Elmén*, herrar Engkvist*, Andersson i Ronneby, fröken Vinge och herr Bengtsson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herrar *Nordkvist*, *Braconier* och *Wedén* samt fröken *Elmén* och fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motion II: 310 och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att det är av synnerlig vikt, att medborgarna i allmänhet och särskilt de, som ämna ingå äktenskap, äga kännedom om äktenskapets rättsliga konsekvenser och om barnens rättsliga ställning. Vissa åtgärder för att sprida kunskap i hithörande ting ha också vidtagits. Sålunda ingår en visserligen kortfattad framställning i de läroböcker i medborgarkunskap, som äro avsedda för folkskolan, liksom i de högre skolornas kurser. Även inom det fria folkbildningsarbetet ägnas dessa frågor uppmärksamhet. Vidare innehåller den av Landskommunernas förbund utgivna och av många kommuner till kommunernas innebyggare på myndighetsdagen utdelade Medborgarboken åtskilliga fast mera allmänt hållna upplysningar i hithörande ting.

Såväl kortfattade framställningar av detta slag som social upplysningsfilm o. dyl. bidraga säkerligen till att ge en allmän orientering i och väcka intresse för hithörande frågor. Man kan emellertid icke bortse från att såväl ungdomar som stå i begrepp att gifta sig som äkta makar i olika livets skiften kunna ha behov av mera detaljerade upplysningar om framför allt vissa bestämmelser i giftermålsbalken, ärvdabalken och föräldrabalken liksom om möjligheterna att vid behov erhålla rättshjälp. Utredningen för hem och familjefrågor har i sitt betänkande (SOU 1947: 46) visat, att okungheten inom vida kretsar av vårt folk är stor, då det gäller frågor om äktenskapets ekonomiska rättsverkningar o. dyl. Utredningen föreslog därför, att en broschyr skulle utarbetas genom justitiedepartementets försorg innehållande de viktigaste bestämmelserna i giftermålsbalken och att denna broschyr skulle utdelas till vardera kontrahenten vid uttagande av lysning.

Att behov av en sådan upplysningsskrift föreligger, framgår även av att Sveriges Husmodersföreningars riksförbund i dagarna låtit publicera en broschyr, »Äktenskapets juridik och ekonomi,» som innehåller åtskilligt av det som motionärerna åsyfta. Med en förbättrad typografisk utstyrsel och viss överarbetning och komplettering skulle en broschyr av denna typ

måhända lämpa sig för utdelning vid uttagande av lysning. En annan småskrift med upplysningar om barns rättsliga ställning m. m. borde lämpligen utdelas vid ett barns införande i kyrkoböckerna. Dessa skrifter torde även böra utdelas till folkbiblioteken. Emellertid måste kostnaderna för omarbetning, tryckning och distribution av dessa broschyrer liksom lämpligaste sättet för utdelningen utredas. Därvid böra även andra former för spridande av upplysningar i hithörande frågor övervägas.

Själva utredningsarbetet, som måhända kan omhänderhas av socialstyrelsen eller skolöverstyrelsen, torde inte behöva kräva större kostnader. Sedan en utredning framlagts, har riksdagen möjlighet att överväga medelsanvisning för ändamålet.

Båda de av utskottet hörda remissinstanserna tillstyrka utredning. Utskottet vill även för sin del tillstyrka, att en utredning kommer till stånd och får därför hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om uppdrag åt lämplig myndighet att verkställa utredning om bästa sättet att bringa upplysning till såväl män som kvinnor i fråga om de rättsliga konsekvenserna av äktenskap;

2) av fru *Västberg* och fru *Svedberg*.